

YI LIJUN

(1934–2022)

Profesor Yi Lijun uznawano za najwybitniejszą chińską polonistkę i nazywano ambasadorem literatury polskiej w Chinach. Przez dziesiątki lat wykształciła grono uczniów, chińskich tłumaczy i nauczycieli języka polskiego, dyplomatów i badaczy. Przybliżyła mieszkańcom Państwa Środka najwybitniejsze dzieła literatury polskiej, począwszy od Adama Mickiewicza, a skończywszy na Oldze Tokarczuk. „Za oryginalność sposobu prezentacji literatury polskiej w Chinach poprzez heroiczną pracę translatorską, wychowanie wielu pokoleń chińskich polonistów i wzorcową działalność organizacyjną w zakresie współpracy naukowej z polskimi ośrodkami akademickimi”¹ dnia 19 grudnia 2007 r. otrzymała tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Była członkiem Rady Naukowej Centrum Studiów Azji Wschodniej UG, a następnie także półrocznika naukowego „Gdańskie Studia Azji Wschodniej”.

Yi Lijun urodziła się 4 grudnia 1934 r. w powiecie Huang Gang, w prowincji Hu Bei. Ukończyła studia na Wydziale Filologii Chińskiej Uniwersytetu Wuhańskiego. W ich trakcie poznała wybrane dzieła Adama Mickiewicza w przekładzie pierwszych chińskich tłumaczy, którzy jednak tłumaczyli polskie utwory nie z oryginałów tylko za pośrednictwem ich francuskich lub angielskich przekładów. Yi Lijun tak bardzo zachwyciła się tą poezją, że kiedy dostała szansę, by wyjechać na dalszą naukę do Europy, bez wahania zdecydowała się na polonistykę. W ten sposób w latach 1954–1960 odbyła studia polonistyczne na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie otrzymała stopień magistra filologii polskiej oraz poznała swojego przyszłego męża, Yuan Hanronga, który również studiował w Polsce, a później został profesorem i pracował w Chińskim Instytucie Energii Atomowej.

Po powrocie do Chin Yi Lijun przez 2 lata pracowała jako dziennikarka w Radiu Pekijskim, a następnie w 1962 r. została zatrudniona na Pekijskim Uniwersytecie Języków Obcych (Beijing Foreign Studies University, dalej: BFSU), z którym była związana do końca swojej drogi zawodowej. Przez wiele lat kierowała Katedrą

DOI: 10.4467/23538724GS.22.032.16148

¹ Uchwała nr 75/07 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 25 października 2007 roku o nadaniu Pani Profesor Yi Lijun tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Języka Polskiego na Wydziale Języków Europejskich BFSU, z przerwą w okresie 1984–1986, kiedy pracowała w Zakładzie Sinologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Przez długie lata Profesor Yi Lijun zajmowała się kształceniem studentów pekińskiej polonistyki na wszystkich prowadzonych tam typach studiów. Wykształciła kilka pokoleń polonistów chińskich, którzy dzisiaj pracują na uczelniach, w handlu zagranicznym, kulturze i obsłudze turystyki, a także w dyplomacji. Wypromowała troje doktorów, a każdy z nich został już profesorem i kształcił kolejne pokolenia chińskich polonistów. Są to: prof. dr Zhao Gang, który po przejściu prof. Yi Lijun na emeryturę objął kierownictwo Katedry Języka Polskiego na Wydziale Języków Europejskich BFSU; prof. dr Wu Lan, która przez wiele lat wykładała na kierunku sinologia na Uniwersytecie Gdańskim; a także prof. dr Mao Yinhui, która obecnie kieruje polonistyką na Kantońskim Uniwersytecie Spraw Międzynarodowych w Kantonie (Guangdong University of Foreign Studies).

Fundamentalną pracę na rzecz kultury polskiej w Chinach wykonała Profesor Yi Lijun jako tłumaczka, badaczka i popularyzatorka literatury polskiej. Przetłumaczyła na język chiński dzieła ponad czterdziestu polskich pisarzy XIX i XX wieku. W jej dorobku znajduje się ponad siedemdziesiąt utworów poetyckich i prozatorskich, w tym *Dziady* część III i IV oraz *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza, *Krzyżacy*, *Ogniem i mieczem* oraz *Potop* Henryka Sienkiewicza, *Ferhydurka* Witolda Gombrowicza czy *Prawiek i inne czasy* oraz *Dom dzienny, dom nocny* Olgi Tokarczuk, a także *Wybór klechd i baśni polskich*. Przybliżyła chińskim czytelnikom również wiersze polskich noblistów – Czesława Miłosza i Wisławy Szymborskiej. Wśród ważnych polskich pisarzy i poetów, których twórczość dotarła do Chin dzięki Profesor Yi, są poza wymienionymi wyżej m.in.: Jarosław Iwaszkiewicz, Stanisław Mrozek, Zofia Nalkowska, Stanisław Różewicz, Tadeusz Borowski, Julian Przyboś, Leopold Staff, Marek Hlasko, Kazimiera Iłakowiczówna, Zbigniew Herbert². Część utworów tłumaczyła we współpracy z innymi chińskimi polonistami, a na uwagę zasługuje fakt, że niektóre z nich ukazały się we wspólnym tłumaczeniu Yi Lijun i jej męża prof. Yuan Hanronga. W Chinach Jej przekłady otrzymały liczne nagrody wydawnicze, literackie i specjalne. Pionierski charakter tych przekładów polega na tłumaczeniu bezpośrednio z języka polskiego na chiński, a w przypadku *Pana Tadeusza* wiąże się ponadto z zachowaniem wierszowanej formy utworu.

Jak pisał prof. Józef Bachórz, badacz literatury romantyzmu i pozytywizmu, występując z wnioskiem o wszczęcie procedury nadania doktoratu honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Pani Profesor Yi Lijun: „Wielkie są Jej zasługi jako autorki dwóch książek i z górą 50 artykułów o pisarzach polskich. Jest autorką syntetycznej *Literatury polskiej* i *Zarysu powojennej literatury polskiej*. Pisała o Mickiewiczu,

² Kompletny dorobek translatorski do roku 2007 został zebrany w książce *Nadanie Yi Lijun tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, dnia 19 grudnia 2007 roku*, red. J. Włodarski, K. Zeidler, Gdańsk 2010 (s. 114–125).

Żeromskim, Gombrowiczu, o naszych laureatach Nagrody Nobla (m.in. o Wisławie Szymborskiej) i o polskim dramacie współczesnym. Zredagowała ponad 300 haseł o pisarzach polskich i literaturze polskiej do chińskich encyklopedii, w tym także do *Wielkiego słownika literatów obcych*. Organizowała przy współudziale Wydziału Literatury Wschodnioeuropejskiej Chińskiej Akademii Nauk sesje naukowe, m.in. na 200-lecie urodzin Mickiewicza i na 75-lecie śmierci Reymonta, a we współpracy z Ambasadą RP – na 100-lecie urodzin Gombrowicza. Z całą pewnością w gronie tłumaczy z języka polskiego na chiński należy Profesor Yi Lijun do intelektualistów najwybitniejszych³.

Recenzenci powołani w procedurze o nadanie doktoratu honoris causa UG ocenili dorobek Profesor Yi Lijun jako „odkrywcą misję kulturową, dzięki której Daleki Wschód nie okazał się za daleki”⁴.

Za swoje osiągnięcia Profesor Yi Lijun otrzymała liczne polskie odznaczenia państwowe. W uznaniu zasług na polu przybliżania Chińczykom polskiego dziedzictwa kultury została dwukrotnie (w 1984 i 1997 r.) uhonorowana odznaczeniem Zasłużony dla Kultury Polskiej. W 2000 r. została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi RP, a w 2004 r. – Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Ponadto w 2004 r. Zarząd Główny Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Tłumaczy przyznał Profesor Yi tytuł Senior Zawodu Tłumacza Literatury Obcej, a Pekijski Uniwersytet Języków Obcych w 2006 r. – tytuł Najznakomitszy Nauczyciel Roku. W 2012 r. otrzymała prestiżową nagrodę Transatlantyk, przyznaną przez Instytut Książki tłumaczom literatury polskiej.

Profesor Yi Lijun zmarła 7 lutego 2022 r. w Pekinie. Zostawiła po sobie jednak dzieło ogromne i ponadczasowe, a jej zasługi na polu zbliżenia dwóch jakże odmiennych kulturowo narodów są nie do przecenienia. Kiedy już nie ma z nami Pani Profesor, choć po wsze czasy pozostaną Jej wielkie dokonania, znamienne brzmia słowa z laudacji promotorskiej wygłoszonej przez prof. J. Bachórze: „Pani Profesor dobrze służy Chinom, bo wzbogaca je o wiedzę na temat literatury krainy odległej, ale tradycyjnie życzliwej dla tego wielkiego kraju. Myślę, że nasza honorowa doktorantka – jakże skromna w sposobie traktowania swych osiągnięć – solidnie zapracowała na dobre miejsce w Konfucjańskich niebiosach swojej ojczyzny”⁵.

Joanna Kamień

³ J. Bachórz, *Wniosek o wszczęcie procedury nadania doktoratu honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Pani Profesor Yi Lijun z Pekijskiego Uniwersytetu Języków Obcych* [w:] *Nadanie Yi Lijun tytułu...*, s. 8.

⁴ *Protokół z posiedzenia Komisji w sprawie przyjęcia recenzji dotyczących nadania doktoratu honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Pani Profesor Yi Lijun z Pekijskiego Uniwersytetu Języków Obcych, 18 września 2007* [w:] *Nadanie Yi Lijun tytułu...*, s. 19.

⁵ J. Bachórz, *Laudacja promotorska. Słowo o Profesor Yi Lijun* [w:] *Nadanie Yi Lijun tytułu...*, s. 72.

SUMMARY

YI LIJUN (1934–2022)

On 7 February 2022, Professor Yi Lijun passed away in Beijing. She was the most outstanding Chinese Polish scholar, and was known as the ambassador of Polish literature in China. She was closely linked with the University of Gdańsk. In 2007, she received an honorary doctorate from the University, and she was a member of the Academic Council of the Centre for East Asian Studies at the University of Gdańsk and of the scholarly bi-annual journal *Gdańsk East Asian Studies*.

Yi Lijun was born on 4 December 1934 in the Huang Gang administrative district of Hu Bei Province. She studied in the Department of Chinese Language and Literature at Wuhan University, and studied Polish at the University of Warsaw from 1954 to 1960. After returning to China, Yi Lijun worked for two years as a journalist for Radio Beijing. In 1962, she started work at Beijing Foreign Studies University, where she remained to the end of her academic career.

For many years, she was director of the Department of Polish Language in the Faculty of European Languages of BFSU. She taught several generations of Chinese Polish scholars, who today work at universities, in foreign trade, in culture, in the tourist industry, and in diplomacy. She contributed hugely to the cause of Polish culture in China as a translator, scholar, and promoter of Polish literature. She translated into Chinese the writings of over forty Polish authors of the nineteenth and twentieth centuries. Her list of publications includes more than seventy works in prose and verse, including: Adam Mickiewicz's *Dziady* (*Forefathers' Eve*), parts III and IV; Henryk Sienkiewicz's *Krzyżacy* (*The Knights of the Cross*), *Ogniem i mieczem* (*With Fire and Sword*), and *Potop* (*The Deluge*); Witold Gombrowicz's *Ferdydurke*; Olga Tokarczuk's *Prawiek i inne czasy* (*Primeval and Other Times*) and *Dom dzienny, dom nocny* (*House of Day, House of Night*); and *Wybór klechd i baśni polskich*. She also brought to Chinese readers poems by Polish winners of the Nobel Prize, Czesław Miłosz and Wisława Szymborska, and also those of many other poets. Her publications include scores of articles on Polish writers. She edited more than 300 entries on Polish writers and Polish literature for Chinese encyclopedias. Professor Yi Lijun received many Polish state awards in recognition of her achievements, including the Medal for Services to Polish Culture – Gloria Artis, the Knight's Cross of the Order of Merit of the Republic of Poland, and the Medal of the Commission for National Education.